

מקלי השמות האזרת הכפולים (צ"ע)

■ הנמכת תנועה לפני גרוניות (א, ה, ח, ע) ■ תשלום דגש לפני גרוניות ולפני רי"ש (א, ה, ח, ע, ר)

המשקל	משמעות המשקל	דוגמאות
קְטִילָה	שם פעולה – בניין קל	על דרך הגזרה: רָנָה, בָּנָה / על דרך השלמים: סְלִילָה, מְדִידָה, חֲפִיפָה, חֲגִיגָה
הֶקְטָלָה	שם פעולה – בניין הפעיל	הִגָּנָה, הִקְלָה, הִפְרָה, הִסְבָּה, הִצָּרָה, הִעָזָה, הִאָטָה
קִטּוּל / קטול	שם פעולה – בניין פיעל	על דרך הגזרה: סִיבּוּב, פִּיצוּץ, תִּיפּוּף, כִּיפּוּף, דִּיבּוּב על דרך השלמים: בָּסוּס, שָׁנוּן, חֲמוּס, גָּשׁוּשׁ, דָּבּוּב, קָרוּר
הִתְקַטְּלוּת	שם פעולה – בניין התפעל	על דרך הגזרה: הִתְגַּוְּנָנוּת, הִתְפּוֹצְצוּת, הִתְבּוֹדְדוּת / על דרך השלמים: הִתְחַמְּמוּת
מְקַטֵּל (בינוני של פִּעֵל)	בעל מקצוע / בעל תפקיד	על דרך הגזרה: מְתוֹפֵף, מְדוֹבֵב ⁽¹⁾ / על דרך השלמים: מְדַבֵּב ⁽²⁾
	כלים ומכשירים	על דרך הגזרה: מְחוֹרֵר / על דרך השלמים: מְקוֹרֵר (כמו: מְחַדֵּד, מְנַבֵּשׁ, מְחַדֵּק)
מְקַטֵּיל (בינוני של הִפְעִיל)	בעל מקצוע / בעל תפקיד	מְגַן ובנטייה: מְגַנֵּים, מְגַנֵּי העיר
מְקַל / מְקַל	משקלים מיוחדים במ"ם קמוצה	מְגַן [ג-נ-ג] ובנטייה: מְגַנֵּים, מְגַן דוּד, מְגַנֵּי דוּד מְגַס ⁽³⁾ [ג-ס-ס] ובנטייה: מְגַסִּים, מְגַסֵּי קרמיקה מְסַדֵּ [ס-כ-כ] ובנטייה: מְסַסִּים, מְסַסֵּי הטלוויזיה
מְקַל	משקל מיוחד במ"ם צרויה	מְחַס [ח-מ-מ] ובנטייה: מְחַמְּים; מְסַב [ס-ב-ב] ובנטייה: מְסַבִּים ⁽⁴⁾ מְקַר ⁽⁵⁾ [ק-ר-ר] ובנטייה: מְקַרִּים
מְקַל	מקומות	מְעַז ⁽⁶⁾ [ע-ז-ז] ובנטייה: מְעַזִּים (הקמץ הקמץ) מְקַל אֵינוֹ נְחֻשׁ בְּנֻשִּׁיהָ
מְקַל		מְצַר [צ-ר-ר] ובנטייה: מְצַרִּים, מְצַרֵּי טִירָאן
מְקַטֵּל (בינוני של הִפְעֵל)		מוֹסַדֵּ [ס-כ-כ] ובנטייה: מוֹסַסִּים, מוֹסַסֵּי רֶכֶב
מְקַלָּה (מְקַטְּלָה)		מְחַלָּה [ח-ל-ל]
מְקַלָּה (מְקַטְּלָה)	כלים ומכשירים	מְגַלָּה [ג-ל-ל], מְחַצָּה [ח-צ-צ], מְצַלָּה ⁽⁷⁾ [צ-ל-ל], מְגַרָּה [ג-ר-ר]
מְקַלָּה	שמות עצם מופשטים	מְזַמָּה [ז-מ-מ], מְסַבָּה [ס-ב-ב]
מְקַל		מְמַד [מ-ד-ד], מְרַב [ר-ב-ב]
תְּקַלָּה		תְּחַלָּה [ח-ל-ל], תְּפַלָּה [פ-ל-ל], תְּחַנָּה [ח-נ-נ], תְּחַלָּה [ח-ל-ל], תְּחַיָּה [ח-י-י/ה]
תְּקוּלָּה (על דרך עו"י)		תְּעוּזָה [ע-ז-ז], תְּאוּטָה ⁽⁸⁾ [א-ט-ט]
קְלָה		סְבָה [ס-ב-ב], חֲבָה, מְדָה, לְבָה, זְקָה, דְּבָה, הֶלָה

(1) אדם המושתל בזהות בדויה (בתא מעצר, למשל) במטרה לדובב את חשוד שיוודה במעשה הפלילי המיוחס לו. (2) מי שמתאים מילים בשפה אחת לתנועות השפתיים של דמויות בסרט בשפה זרה, למשל בסרטי אנימציה. (3) קערה גדולה ועמוקה להגשת מרק (כלי מרכזי שמניחים על השולחן וממנו מגישים לצלחות). (4) טבעת המשמשת משען לצייר המסתובב בתוכה, למשל המסב שבתוך צעצוע ה"ספינרי". (5) מתקן למי שתייה קרים ("קולרי"). (6) מבצר, מקלט, מקום מפלט (7) פעמון קטן או כלי נגינה (ממשפחת כלי ההקשה) (8) תאוטה (בפיזיקה) היא תאוזה שלילית.

כתב, ערך והגיה: אריאל חסון, תיכון הגימנסיה הריאלית – ראשון לציון

שמות חד-הברתיים מאלתר הכפולים (צ"צ)

א. שמות תואר

קל, קלה, קלים, קלות [ק-ל-ל]	צר, צרה, צרים, צרות [צ-ר-ר]
רד, רפה, רפים, רפות [ר-כ-כ]	מר, מרה, מרים, מרות [מ-ר-ר]
חם, חמה, חמים, חמות [ח-מ-מ]	קר, קרה, קרים, קרות [ק-ר-ר]
נד, נזה, נפים, נפות [נ-כ-כ]	רע, רעה, רעים, רעות [ר-ע-ע]

■ תשלום דגש

וגם: דל (דלה, דלים, דלות); דק (דקה, דקים, דקות), חד (חדה, חדים, חדות); עז (עזה, עזים, עזות); רב (רבה, רבים, רבות)

יוצא דופן: תם (מקמח, תפוח, תמים, תמות [ת-מ-מ])

ב. משמעויות שונות

(1) תמנית א: סם (יחיד) – ססים / ססי (רבים / נסמך רבים)

גל (גלים, גלי היס); גן (גנים, גני ילדים); דף (דפים, דפי טיוטה); כף (כפות, כפית, כפיות; כפות רגליים); עם (עמים, עמי האזור); פג (פגים); פח (פחים); פס (פסים, פסי רכבת); קב (קבים); שק (שקים, שקי מלט); שר (שרה, שרים, שרות, שרי הממשלה)

■ תשלום דגש

(2) תמנית ב: סם (יחיד) – ססים / ססי (רבים / נסמך רבים)

מס (מסים, מסי עירייה); סף (ספים, ספי הבית); צד (צדדים, צדי הדרך)

(3) תמנית ג: סם (יחיד) – ססים / ססי (רבים / נסמך רבים)

גץ (גצים); חץ (חצים, חצי רעל); לב (לבו, לבבות); גס (גסים); צל (צלו נהצל שלוח, צללים); קן (קנים, קני ציפורים); תל (תלים)

(4) תמנית ד: סם (יחיד) – ססים / ססי (רבים / נסמך רבים)

דב (דבים, דבי קוטב); חד (חדים); חק (חקים, חקי המדינה); תף (תפים, תפי טס-טס); עז; חם; קר

משקל נוספי צד דרך השמות:

1. משקל קטיל (במשמעות של החלשה) – חמים, קריר, מריר, דליל, קליל, דקיק

2. משקל קטלה (משמעויות שונות) – כפפה, סככה, פצצה, קלה, שממה, רנה, שרה, חמה

שורשים תנייניים האלופים משמות הפעלת צ"צ

שורש תנייני הוא שורש שני חדש הנוצר משם עצם בשורש ראשוני נתון על ידי הוספת אחת מהמוספיות שלו.

שורש ראשוני	שם מן השורש הראשוני	שורש תנייני (שורש שני חדש)	דוגמאות לפעלים ושמות מן השורש התנייני
ח-ל-ל (החל, תחלה)	תחלה	ת-ח-ל	התחיל, התחלה
ג-נ-ג (הגו, הגנה, מגנה, מגן)	מגן	מ-ג-נ	מגן, למגן, מגוון
ס-כ-כ (סוך, סככה, סכה, מסך)	מסך	מ-ס-כ	מסך, למסך, מסוך ⁽¹⁾

⁽¹⁾ למסך (בצבא) – להסתיר כוחות, שטחים או מתקנים מהאויב באמצעות מסך עשן או סנוור

צללים על פסים

כתב, ערך והגיה: אריאל חסון, תיכון הגימנסיה הריאלית – ראשון לציון